

Seus universitàries de la UIB: Commemoració de divuit anys de compromís i formació a Menorca, a Eivissa i a Formentera

Llorenç Huguet i Rotger
Rector de la UIB, 1995-2003 i des de 2013

Aquesta commemoració és la conseqüència que les seus universitàries a Menorca i a Eivissa no foren una quimera, i prova d'això és que no només han sobreviscut divuit anys formant universitaris i projectant cultura a les Illes, sinó que continuen amb el compromís ferm de no tenir aturall en un futur.

Celebrar el divuitè aniversari de les seus de la UIB a Menorca i a Eivissa és un motiu de goig per a qui va viure de ben a prop el disseny i implantació de les seus, tant des del punt de vista metodològic com tecnològic, com també per a qui va participar de valent en la fase de convenciment, dins i fora de la Universitat. Però, sobretot, és un moment de retre homenatge de consideració a tots aquells que hi varen participar i hi varen creure; uns des del convenciment i d'altres des de la confiança que ens varen dipositar.

1. Una mica d'història

Quan vàrem prendre possessió com a equip rectoral de la UIB, a principi del mes d'agost de 1995, ens vàrem afanyar a enllestir el començament del curs 1995-96 i a revisar les peticions a què de manera urgent s'havia de donar resposta. Una d'aquestes era la petició d'estudis a les illes de Menorca i d'Eivissa i Formentera. Com a coneixedor de les expectatives que havia creat, a Menorca, l'elecció d'Alaior com a Seu universitària (aquesta és una altra història en clau política illenca que ara no ve al cas, però també és prou interessant), ens vàrem proposar abordar aquesta demanda amb voluntat de donar-hi resposta, per cobrir unes necessitats, segurament no totes, de formació en aquestes illes.

Ja començat el curs, vàrem reprendre la qüestió de dur ensenyaments universitaris a Menorca i a Eivissa i Formentera, i vaig delegar el disseny dels estudis al doctor Santiago Cavanillas, aleshores vicerector d'Ordenació Acadèmica, que va agafar el repte amb la il·lusió del que és novell, però també amb la responsabilitat que el caracteritza.

Potser la primera idea decisió que vàrem plantejar-nos era que no es podia pensar en una formació presencial i estable, no tant per qüestions econòmiques com per raons de model educatiu de qualitat. Però per poder fer aquesta renúncia, i al mateix temps ser positius en la resposta a donar, es va començar

a albirar la possibilitat de fer una oferta flexible i alhora dinàmica que donàs resposta a les necessitats d'aquells estudiants que, per elecció o per necessitat, han de desenvolupar la seva formació en l'entorn sociofamiliar.

El primer acord en el disseny de la proposta a presentar als diferents estaments implicats va ser reivindicar els objectius següents:

- Proporcionar accés als serveis educatius del campus a qualsevol alumne des de qualsevol lloc, amb l'ajut de les tecnologies de la informació i les comunicacions (TIC).
Aquí s'ha de recordar que el 1996, parlar de l'aplicació de les TIC a l'àmbit de l'educació era, si més no, agosarat. En aquests dies que relat, Internet era encara d'abast molt reduït, encara que a la UIB ja era una eina coneguda, però poc utilitzada.
- Implantar un servei d'educació semipresencial per als estudis regulats i de postgrau.
- Fomentar estratègies d'aprenentatge autònom, fomentant mètodes interactius d'ensenyament-aprenentatge i desenvolupant en els alumnes el domini de la tecnologia en ús.

2. El model de Campus Extens

| 2 |

Per aconseguir aquests objectius, la UIB va posar en marxa un sistema mixt de distribució de l'ensenyament que combina les activitats formatives amb el treball autònom de l'alumne, a través d'eines multimèdia (bàsicament la videoconferència i Internet), i un sistema de tutories a distància mitjançant el correu electrònic i també el suport local dels professors.

Crec que un dels encerts en el plantejament dels objectius fou que no era un model exclusiu per a les Menorca i les Pitiüses, sinó que també al campus de Palma s'entraria en aquest paradigma d'ensenyament en què la tecnologia tindria un paper vehicular en la transmissió de coneixements, i no un paper de substitució del professor en el procés de consolidació de l'aprenentatge.

Així el model de formació Campus Extens es fonamenta en dos principis bàsics: els materials multimèdia de qualitat, d'una banda, i, de l'altra, un sistema de comunicació electrònic que permet la interacció de l'alumne amb els continguts de l'assignatura, el tutor i la resta de companys. No obstant això, la presencialitat es distribueix en: classes presencials convencionals impartides per professors locals, classes impartides per professors del campus de Palma a través de videoconferència i seminaris periòdics. Això fou possible gràcies a un potent sistema de comunicació interilles, en aquells moments a 2 Mb, que formava part de la xarxa corporativa del Govern.

Per donar una idea dels principis d'aquesta realitat només referenciaré unes dades que ens semblen prou significatives: el curs 1997-98 es varen matricular 54 estudiants a Menorca i 53 a Eivissa, i el curs 1998-99 foren 109 a Menorca i 121 a Eivissa; aquell mateix curs Campus Extens abraçava 56 assignatures i es varen fer unes 1.400 hores de videoconferència. Aquest curs, 2015-16, hi ha 285 alumnes matriculats a Menorca i 374 a Eivissa. A hores d'ara s'han graduat uns 1.200 alumnes a les dues seus. Avui parlo de la consolidació del model, tant per les dades quantitatives com les qualitatives dels resultats acadèmics assolits, però també pensam continuar apostant per l'ensenyament semipresencial, amb un ús més intensiu d'Internet i menys hores de videoconferència.

Aquest model ha servit a la UIB per innovar pedagògicament i per ser pionera amb aquest tipus d'oferta que ara ja es va implantant arreu. Ara ens toca modernitzar-nos i millorar la semipresencialitat, minvant les hores de videoconferència i alhora augmentant l'edició de material a Internet, i tot plegat amb una metodologia adequada.

3. Els actors

En tot projecte hi ha uns actors que l'acaben encapçalant, des del punt de vista d'implantació, i d'altres que acaben donant validesa a la proposta, primer, i a la validació, després.

| 3 |

En el primer grup hi hem de situar el tàndem format pel doctor Santiago Cavanillas i el doctor Jesús Salinas, professor de Pedagogia que aleshores ja s'havia especialitzat en l'ús de la tecnologia en el procés educatiu, i també el doctor Bartomeu Serra, aleshores director del Centre de Càlcul, que ens va donar el suport tecnològic que feia falta per dur endavant les propostes de metodologia pedagògica. Però també he de destacar, molt especialment, la col·laboració decidida d'un grup de professores i professors que, des del primer moment, varen creure en els objectius i, sense negligir les dificultats, varen posar-se al capdavant de l'experiència, demostrant una vegada més la seva passió per la formació i la seva voluntat d'innovació. Aquest grup d'innovadors hauria d'ocupar un lloc destacat en el reconeixement d'aquest divuitè aniversari de commemoració.

En el segon grup hi hem de situar els estaments universitaris i els politico-socials. Els estaments universitaris, des d'un bon començament, en general, varen donar suport al projecte, encara que altres dubtaven de la seva viabilitat. Els qui hi varen donar suport ho varen fer, primer, convençuts que el camí marcat era un camí de futur i, després, des del convenciment que la UIB

tenia la responsabilitat de donar el servei de formació universitària demanat per les illes de Menorca i d'Eivissa i Formentera.

L'estament politicosocial va tenir una resposta tèbia, al principi, i de dipòsit de confiança, ben prest. La implicació i el suport del mateix Govern de les Illes Balears, aleshores presidit pel senyor Matas, i particularment del conseller d'Educació, senyor Ferrer, ens varen aplanar el camí per al convenciment dels altres estaments a les Illes. Record amb especial agraïment l'actitud del president del Consell d'Eivissa-Formentera, senyor Marí Calbet, que en un despatx del Parlament, acompanyat pels consellers Joan Marí i Pere Palau, davant el president i el conseller, va tancar la reunió manifestant la seva confiança en la Universitat i que per al curs 1997-98 l'antiga seu del Consell seria la seu de la UIB a Eivissa. Ell va complir i crec que la UIB no li ha fallat. Per part de Menorca, les coses varen ser més difícils en un principi per l'aldarull ocasionat per la ubicació de la Seu, en un moment en què presidia el Consell de Menorca el meu germà Joan, i el batlle d'Alaior era el senyor Antoni Pons; no obstant això, quan s'inicià l'activitat acadèmica presidia el Consell el senyor Cristòfol Triay i el batlle d'Alaior era el senyor Antoni Gómez; d'ells vàrem rebre també, en cada moment, el dipòsit de la confiança. Les obres de Can Salort a Alaior es varen iniciar ben prest, encara que durant el curs 1997-98 es varen haver de fer classes a l'Institut Josep Guàrdia.

| 4 |

Des d'aquests moments la pilota era a la nostra teulada. Havíem rebut confiança i havíem de retornar credibilitat; una credibilitat que sobrepassava l'equip rectoral, que havia assumit la responsabilitat col·legiadament, i passava per aquest grup de professores i professors que eren els que havien d'omplir de contingut les matèries, però, sobretot, omplir de continguts tots els arguments i bones intencions defensats davant els actors que us he esmentat i, també, davant tots els grups polítics, en seu parlamentària, ja que l'aposta no estava exempta de controvèrsia.

4. El futur

El futur, albirat des del present, és l'horitzó d'una societat on **aprendre** és el motor del canvi social, cultural i també econòmic, en un món inserit en aquest nou paradigma de la societat del coneixement. Davant aquesta nova revolució digital, haurem de fer, també, un replantejament de l'educació i, en un sentit més ampli, de l'aprenentatge, lligant-lo a la feina com a treballadors i a la vida quotidiana com a consumidors. Aprendre, vet aquí un verb d'acció forta que constituirà la base de la vida individual i col·lectiva.

Avui, l'ensenyament universitari ja es dirigeix cap a la formació al llarg de tota la vida, formació en què s'han de conjugar coneixements, habilitats tecnològiques i

idiomàtiques, capacitat d'aprenentatge i d'adaptació a la innovació i als processos que se'n deriven, etc. Segurament serà un ensenyament a la carta, en què cada estudiant dissenyarà el seu currículum utilitzant recursos de diferents universitats de diferents països, i les universitats acreditaran els coneixements assolits. En aquest procés el professor haurà d'assolir més el paper de tutor que acompanya en el recorregut del camí d'aprenentatge que de transmissor.

Des d'antany, i avui també, la UIB vol fer un paper de formadora i de divulgadora cultural com a institució inserida en la societat, en un futur constret a aquesta idea de veïnatge universal al qual podem entrar en igualtat d'oportunitats amb altres societats. I ho volem fer des de Mallorca, des de Menorca i des d'Eivissa-Formentera.

Estic convençut que cap societat no podrà tenir èxit en la globalització, vista en el sentit més ampli d'informació, d'economia, de comerç, etc., si, a més de disposar d'una bona infraestructura de xarxa, no disposa d'usuaris actius, formats i informats. Les xarxes digitals i el coneixement humà avui ja transformen gairebé tot allò que produeixen i fan.

Ara l'aprenentatge ha esdevingut un repte per a tota la vida. Quan un jove es llicencia a la Universitat entra en un món de canvis tecnològics continus que conformen aquest nou paradigma d'economia del coneixement, en què l'aprenentatge forma part de l'activitat econòmica, i tant les empreses com els individus han descobert que han d'assumir la responsabilitat d'aprendre continuadament en el temps.

| 5 |

En aquest procés d'aprenentatge, les seus de la Universitat a Eivissa i a Alaior s'han d'anar configurant per ser, a més d'un lloc de prestació de serveis i de trobada dels universitaris eivissencs, menorquins i formenterers, un element clau de projecció cultural, per crear-ne i per difondre'n, per recer-car-ne i per qüestionar-ne. Les activitats de la UOM a tots els pobles de les Illes Balears en són un bon exemple, d'aquesta projecció cultural.

Pel que fa al procés d'aprenentatge de coneixements i habilitats, vivim un moment de canvis profunds, en què la font d'informació s'ha distribuït i el procés de consolidació d'aquesta informació en coneixements ha donat a Internet un paper preponderant en l'accés universal al coneixement. Però precisament aquest fet fa que sigui molt important combinar pedagogia i continguts, perquè els cursos per la xarxa siguin quelcom més que un buidatge de dades i d'informacions.

Però tota aliança té punts clars i altres de més obscurs. En el cas de la formació claregen els fets de la flexibilitat i la interactivitat, en el temps i en l'espai, i

ombreja el fet de la fredor del medi. Per això, dissenyar un curs sobre la xarxa ha d'implicar eficaçment: metodologia, continguts, tecnologia i serveis d'atenció.

Des de 1997-98, a les seus de la Universitat de les Illes Balears a Alaior i a Eivissa, practicam aquesta aliança metodologia-tecnologia-formació que s'ha convertit en una experiència innovadora, que volem millorar constantment adaptant-nos a les necessitats i disponibilitats de cada moment.

Mentre es debat continuadament si existeix, o no, un sentiment de comunitat balear, més enllà del legítim sentiment de pertinença a una o altra illa, la UIB es continuarà esforçant perquè el fet de ser de totes les illes sigui cada vegada més una realitat.